

LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲJŲ ŽEMĖS NAUDOJIMO SĄLYGŲ ĮSTATYMO NR. XIII-2166 13 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai.

2022 m. gegužės 18 d. patvirtintoje Europos Komisijos rekomendacijoje (ES) 2022/822 dėl greitesnio leidimų atsinaujinančiųjų išteklių energijos projektams išdavimo procedūrų ir palankesnių sąlygų elektros energijos pirkimo sutartims (toliau – „Rekomendacija“) nurodoma, kad leidimų išdavimo procedūros padeda užtikrinti, kad projektai būtų saugūs ir patikimi. Tačiau šių procedūrų sudėtingumas, įvairovė ir pernelyg ilga trukmė yra pagrindinė kliūtis, trukdanti greitai įvykdyti būtinus perėjimo prie atsinaujinančiųjų išteklių energijos procesus ir sukurti finansiškai palankesnę, saugesnę ir tvaresnę energetikos sistemą. Vėluojant išduoti leidimus projektams, kyla rizika, kad nepavyks laiku pasiekti energetikos ir klimato srities tikslų, ir padidėja jiems pasiekti būtinų projektų išlaidos. Papildomai, dėl vėlavimų gali tekti įrengti įrenginius, kurie sparčiai vystantis inovacijoms nebėra patys veiksmingiausi.

Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje [2001/77/EB](#), įtvirtinamas reikalavimas, kad valstybės narės, siekdamos sumažinti reguliavimo ir su reguliavimu nesusijusias kliūtis elektros energijos gamybai iš atsinaujinančiųjų išteklių, įvertintų leidimų išdavimo procedūras. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva [2009/28/EB](#) nustatyti reikalavimai supaprastinti atsinaujinančiųjų išteklių energetikos plėtojams taikomas administracines procedūras. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/2001 šie reikalavimai sustiprinami.

Rekomendacijose be kita ko nurodoma, kad valstybės narės turėtų nustatyti aiškiai apibrėžtus, skubesnius ir kuo trumpesnius visų veiksmų, kurių reikia norint išduoti leidimus statyti ir eksploatuoti atsinaujinančiųjų išteklių energetikos infrastruktūrą, terminus, nurodydamos atvejus ir aplinkybes, kuriomis tie terminai gali būti pratęsti.

Šiuos bei kitus tikslus ir priemones, kaip atsinaujinančių išteklių energetikos spartinimo elementus, įtvirtino ir į nacionalinę teisę perkelti įpareigojo 2023 m. spalio 18 d. priimta Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2023/2413, kuria iš dalies keičiami Direktyva (ES) 2018/2001, Reglamentas [\(ES\) 2018/1999](#) ir Direktyva [98/70/EB](#), kiek tai susiję su skatinimu naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją. Panaikinama Tarybos direktyva (ES) 2015/652, t. y. vadinamoji RED III direktyva (toliau – „Direktyva“).

Praktikoje pastebėtina, jog didelių atsinaujinančių išteklių energetikos (toliau – „AIE“) objektų inžinerinių koridorių susidūrimas su valstybinės reikšmės keliais bei jų apsaugos zonomis yra ypatingai dažnas ir progresyviai dažnėjantis. Nesantis aiškus ir apibrėžtas teisinis reguliavimas sukuria administracinius barjerus AIE plėtrai ir valstybės strateginių tikslų įgyvendinimui – energetinės nepriklausomybės pasiekimui ir AIE plėtros spartinimui.

Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 2 straipsnio 16 dalimi įtvirtinamas AIE objektų planavimo principinis vertinimas valstybės

strateginio prioriteto eilėje, įvardijant tai, kaip viršesniai viešajam interesui priskiriamą ir svarbią viešajam saugumui planuojamą ūkinę veiklą.

Paminėtina, jog Direktyvos 16f straipsnyje yra aiškiai nurodyta, jog „nuo 2024 m. vasario 21 d. iki tol, kol bus užtikrintas poveikio klimatui neutralumas, valstybės narės užtikrina, kad leidimų išdavimo procedūroje, konkrečiu atveju svarstant teisinius interesus Direktyvos [92/43/EEB](#)¹ 6 straipsnio 4 dalies ir 16 straipsnio 1 dalies c punkto, Direktyvos [2000/60/EB](#)² 4 straipsnio 7 dalies ir Direktyvos [2009/147/EB](#)³ 9 straipsnio 1 dalies a punkto tikslais, būtų preziumuojama, kad energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių įrenginių planavimas, statyba ir eksploatavimas, tokių įrenginių prijungimas prie tinklo, pats su jais susijęs tinklas ir energijos kaupimo infrastruktūra atitinka viršesniąjį viešąjį interesą ir visuomenės sveikatos ir saugos tikslą. Valstybės narės tinkamai pagrįstomis ir konkrečiomis aplinkybėmis gali apriboti šio straipsnio taikymą ir jį taikyti tik tam tikroms jų teritorijos dalims, tam tikrų rūšių technologijai ar tam tikromis techninėmis charakteristikomis pasižymintiems projektams, atsižvelgdamos į savo nacionaliniuose integruotuose energetikos ir klimato srities veiksmų planuose, pateiktuose pagal Reglamento [\(ES\) 2018/1999](#) 3 ir 14 straipsnius, nustatytus prioritetus. Valstybės narės informuoja Komisiją apie tokius apribojimus ir nurodo jų priežastis.“

AIE objektai ir keliai yra abipusiai svarbūs viešojo intereso aspektai ir jų koegzistenciją galima suderinti įstatymu aiškiai ir objektyviai numatant jų derinimo sąlygas.

Įstatymo projektas nėra laikytinas Direktyvos nuostatas perkeliančiu aktu, tačiau savo siekiamais tikslais, sukuriama verte yra grįstinas tais pačiais argumentais.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai.

Įstatymo projekto iniciatorius Lietuvos Respublikos Seimo narys Andrius Bagdonas.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai.

Įstatymo projekte aptariami teisiniai santykiai šiuo metu reglamentuojami taip, kad nėra nustatomi aiškūs kriterijai dėl AIE objektų plėtros ir galimybių pasinaudoti valstybinės žemės plotą, skirtą keliui ir jo apsaugos zonai.

Priskirtos kompetentingos įstaigos neturi metodikų, kaip vertinti atitikimą dabartiniam reguliavimui, o esančios metodikos iki šiol neatliepia ir alternatyvaus viešojo intereso – AIE skubios plėtros. Perfrazuojant, Įstatymo projekto rengėjų vertinimu, šis aspektas šiuo metu yra reglamentuojamas minimaliai ir neaiškiai.

¹ 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos Direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos.

² 2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/60/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus.

³ 2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/147/EB dėl laukinių paukščių apsaugos (Kodifikuota redakcija).

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

Įstatymo projektu siūloma:

- 1) nustatyti objektyvius kriterijus, kada šalia kelio ar po keliu galima tiesti inžinerinius koridorius:
 1. Planuojama infrastruktūra turi būti skirta išimtinai AIE objektų eksploatacijai;
 2. Darbai turi būti atlikti ir infrastruktūra turi būti įdiegta po žeme;
 3. Atliekant darbus ir eksploatuojant inžinerines komunikacijas neturi būti pažeidžiama kelio danga ir struktūra;
 4. Inžinerinė infrastruktūra gali eiti kelio apsaugos zonoje, o po kelio danga – tik ją kertant;
 5. AIE objektai turi būti 50 MW ir didesni (toks galios kriterijus išskiriamas ir Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatyme);
- 2) ženkliai sutrumpinti AIE objektų leidimų gavimo laiką;
- 3) efektyvinti valstybinės žemės naudojimą;
- 4) skatinti AIE objektų efektyvų veikimą, energijos generaciją, energetinę nepriklausomybę ir investicijas į AIE.

Pavyzdžiui, Vėjo elektrinių, kaip reikšmingiausių AIE objektų reglamentavimas yra pats griežčiausias ir jų atsiradimui nuo idėjos iki statybą leidžiančių dokumentų, taip pat statybų užbaigimo ir eksploatacijos, reikia dirbti su bent keliolika skirtingų institucijų, atitikti Lietuvos kariuomenės, teritorijų planavimo, poveikio aplinkai, kraštovaizdžio, urbanizacijos ir kitus kriterijus. Įstatymo pakeitimu siūloma bent iš dalies palengvinti ir šios energijos, kaip pagrindinės ir efektyviausios Lietuvoje, rūšies plėtrą ir atsiradimą, jos veikimo efektyvumo didinimą, administracinės naštos mažinimą.

Priėmus siūlomą Įstatymo projektą laukiama, kad AIE objektų vystymo ir plėtros, leidimų gavimo procedūros ženkliai sutrumpės ir bus iš dalies priartėjama prie Rekomendacijoje ir Direktyvoje numatyto leidimų išdavimo trukmės reikalavimo – 12 arba 24 mėnesiai nuo pirmojo kreipimosi.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Įstatymo projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Priimtas Įstatymo projektas neturės neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Priėmus Įstatymo projektą bus pasiektas didesnis aiškumas, skaidrumas ir AIE plėtra Lietuvoje. Besivystančiam AIE objektų statybos ir eksploatavimo sektoriui svarbu veikti kuo efektyviau, tačiau nedarant arba minimizuojant kolizijų su kita infrastruktūra riziką ir neišspręstus klausimus. Rinkoje jau esamais ir pasitvirtinusiems technologiniams statybos ir eksploatacijos sprendimams, AIE objektų vystymo sąlygos pagerės, o neapibrėžtą susidūrimų su keliu kirtimo ar tiesimo kelio apsaugos zonoje projekto derinimo procedūros dalį, galima ženkliai sutrumpinti pasirinkus nors ir finansiškai brangią, tačiau technologiškai pagrįstą statybos metodiką.

8. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Priėmus teikiamą Įstatymo projektą, kitų įstatymų priimti, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nerekės.

9. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymo reikalavimų, ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

10. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

Įstatymo projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos ir Europos Sąjungos teisės nuostatas.

11. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti.

Įstatymo pakeitimui įgyvendinti nėra reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetinais metais).

Įstatymų projektui įgyvendinti valstybės ar savivaldybės biudžetų lėšų nerekės.

13. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Įstatymų projektui rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų nebuvo gauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis.

„atsinaujinančių išteklių energetika“, „apsaugos zona“

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Nėra.

Teikia
Seimo narys

Andrius Bagdonas